

Registratienummer: 23.170606

Aan Verenigde vergadering
Van Dijkgraaf en hoogheemraden
Portefeuille Hans Schouffoer
Onderwerp Tussenevaluatie Actieplan Biodiversiteit
Datum 5 maart 2024

Waarom krijgt u deze memo

Op 18 november 2020 heeft het bestuur het. *Actieplan biodiversiteit, bijdrage aan versterking biodiversiteit door Rijnland 2020-2027* vastgesteld. Op 16 november 2023 is door het programmteam biodiversiteit een tussenevaluatie gehouden om te bekijken of Rijnland met de aanpak nog op de goede weg is. In deze memo de uitkomst van de tussenevaluatie en de aanpak voor het vervolg.

Wat is het belangrijkst

Er zijn verschillende nieuwe ontwikkelingen sinds het vaststellen van het actieplan. Denk aan:

- De Water en Bodem sturend brief van de 2^e kamer met als structurerende keuze nr 12. We verzoeken provincies, waterschappen en gemeenten zowel op dijken de biodiversiteit te bevorderen, als binnendijks naar ruimte te zoeken voor natuurlijke achteroevers (Programmatische Aanpak Grote Wateren en Nationaal Programma Landelijk Gebied). Hiermee zorgen we voor robuuste watersystemen.
- Het Nationale Programma Landelijk Gebied met per provincie een Provinciaal programma met de opgave om 10 % groenblauwe dooradering (bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers of hagen) te realiseren in het landelijk gebied. Deze gebiedsprocessen laten aansluiten bij onze opgave van KRW overig water.
- De Agenda Natuurinclusief 2.0 met name de domeinen Water en Infrastructuur. De Unie van Waterschappen heeft in een appreciatiebrief aan LNV opgenomen dat we natuurinclusief werken ondersteunen, mits passend bij het water- en bodemsysteem.
- Het LNV programma Basiskwaliteit natuur met de opgave om condities te creëren zodat algemene soorten algemeen kunnen blijven. Dit traject laten aansluiten bij ons traject van monitoring.

Deze nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan het versterken van de biodiversiteit landelijk en ondersteunen dat we met het uitvoeren van de acties waar Rijnland in 2020 mee is gestart, op de goede weg zijn.

Stand van zaken tot en met 2023

Onze visie op biodiversiteitsbehoud en -herstel gaat uit van vier leidende principes deze zijn opgenomen in de tabel in de bijlage. Net als de geformuleerde acties en waar we nu staan. Waarbij groen is uitgevoerd en geel in uitvoering is. Interessant om te noemen is dat we bij alle dijken die versterkt hebben dat we deze (waar mogelijk) bloemrijk opleveren. Op het duurzaam in stand houden van de bloemrijke dijk ligt voor de komende jaren de focus. Ook in de inspiratiepolders, waar de focus naast waterkwaliteit nu ook op biodiversiteit ligt, zijn stappen gemaakt. Voor de zuiveringsterreinen zijn de kansen verkend en waar mogelijk uitgevoerd. Gesteld kan worden dat we op schema lopen.

Wat gaan we anders doen na de tussenevaluatie

- 1A Monitoringsplan Rijnland. De insteek was om in 2021 al vastgelegd te hebben wat Rijnland zou gaan monitoren en op basis van de resultaten bij te sturen gedurende de uitvoeringsperiode van het actieplan. Alleen voor de Spaarndammerdijk (bloemrijke dijk van maken) en voor 2 AWZI terreinen (bijvriendelijker maken) kunnen we deze insteek nader uitvoeren.
Rijnland heeft een belangrijke voortrekkersrol gespeeld (kernteam) om te komen tot een set aan indicatoren waarmee het versterken van de biodiversiteit inzichtelijk kan worden gemaakt. [rapport-raamwerk-biodiversiteit.pdf \(samenvoorbiodiversiteit.nl\)](#). In 2024 zal dit verder wordt uitgewerkt in ons eigen monitoringplan. Het eventueel bijsturen naar aanleiding hiervan heeft hierdoor een langere doorlooptijd.
- 2C Bloemrijke dijken. Veel dijken zijn niet in beheer van Rijnland. Na een dijkverbetering zorgt alleen inzaaien niet altijd voor een duurzaam in stand gehouden bloemrijke dijk. Hier is extra aandacht voor nodig bijvoorbeeld in de vorm van overeenkomsten of contracten met gemeenten of particulieren die deze dijk in beheer hebben. Hier zetten we extra op in.
- 2E Goed toezicht op de uitvoering van beheerwerkzaamheden. Er zijn tot nog toe onvoldoende mensen met je juiste kennis gevonden om dit werk te doen. Inmiddels is er een FTE bij gekomen om hier de nodige actie op te zetten.
- 3B en 3C en 3E Visie in de vorm van een blauw groen netwerk kaart van Rijnland. En het onderzoeken of we samen met provincies en gemeenten een regionale biodiversiteitsstrategie kunnen opstellen. Dit idee is ingehaald door de NPLG opgave met de 10 % groenblauwe dooradering. We sluiten zoveel als mogelijk aan bij de provincies die de regie hier over voeren en omgevingsdiensten in Zuid-Holland die werken aan een aaneengesloten bijenlandschap waarvoor onze keringen zeer geschikt zijn.

Communicatie

Het doel is dat Team Biodiversiteit in 2026-2027 opgeheven kan worden, omdat binnen Rijnland natuurinclusief werken dan het 'nieuwe normaal' is. Met interne communicatie dragen we bij aan dit 'nieuwe normaal'. Zodat Rijnlanders weten hoe zij in hun werk kunnen bijdragen aan biodiversiteit én hiernaar handelen. Aanvullend delen we (waar relevant en inspirerend) ook extern wat Rijnland doet voor de biodiversiteit. We communiceren in de vorm van ervaringsverhalen van collega's. Deze vorm houdt de aandacht vast en door ervaringen centraal te zetten, plaatsen we biodiversiteit dichterbij de Rijnlanders en onze inwoners. Hiermee benadrukken we dat het een opgave is waar we met elkaar aan werken.

Financiën

Bij het vaststellen van het Actieplan biodiversiteit is afgesproken dat extra uitgaven specifiek voor biodiversiteit ten laste komen van bestaande exploitatiebudgetten en/of meegenomen worden in de kredietaanvragen van afzonderlijke investeringsprojecten. Voor 3 investeringsprojecten op AWZI terreinen (actiepunt 2D) is een apart bedrag van € 90.000 incl. benodigd dat betaald is uit het project. Voor de andere acties lukt het vooralsnog om budget te vinden binnen de lopende programma's en projecten. Kosten aan samenwerkingsverbanden worden betaald uit het afdelingsbudget van team proces en relatie B. Dit gaat om circa € 1600,- per jaar.

Vervolg

In 2024 en 2025 gaan we voortvarend verder met uitvoering geven aan het Actieplan. In 2026-2027 werken alle medewerkers van Rijnland binnen hun mogelijkheden aan het versterken van biodiversiteit. Natuurinclusief werken is het nieuwe normaal.

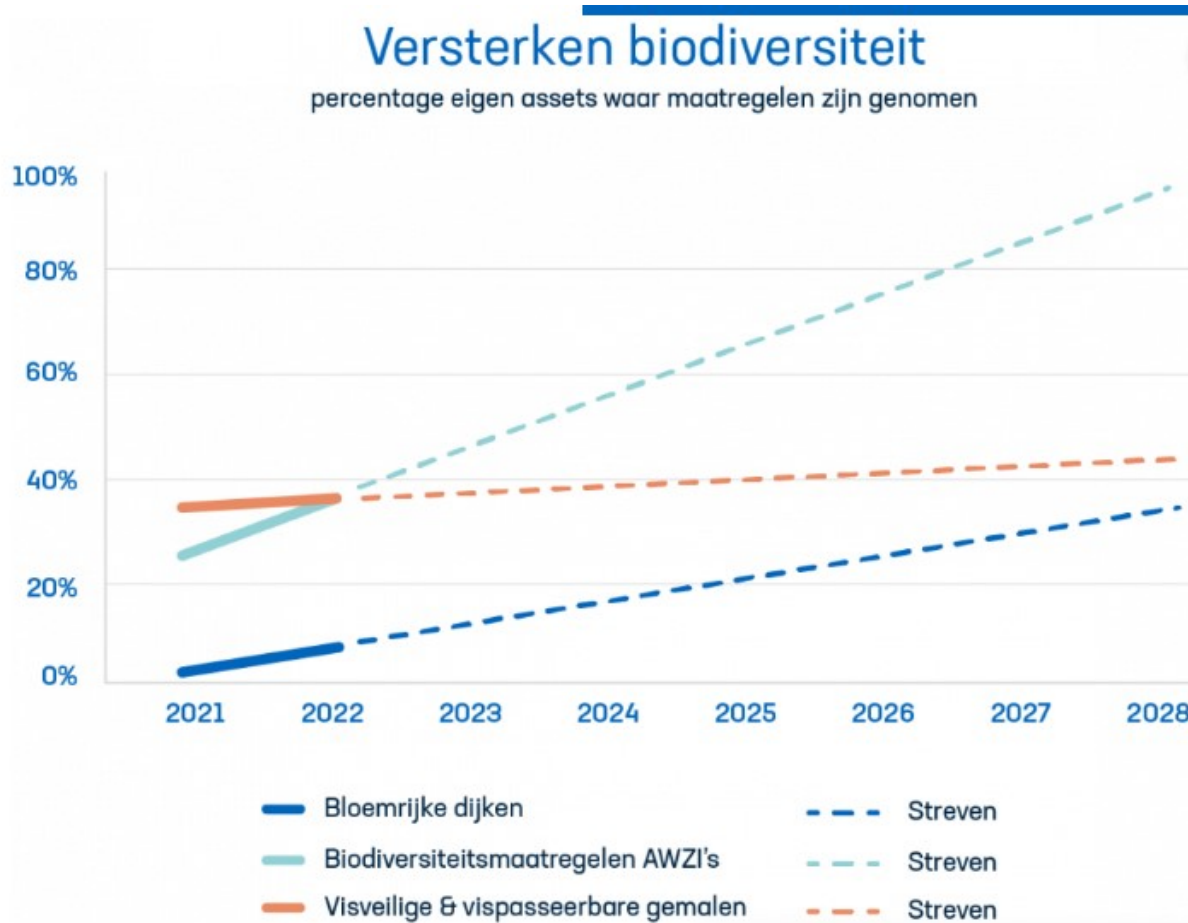
Bijlage stand van zaken uitwerking acties. Groen is uitgevoerd, geel is in uitvoering.

Nr.	Principe – Actiepunt	Resultaat / Stand tot en met 2023	
1	Principe: We pakken onze rol van maatschappelijke verantwoordelijkheid in het herstel van biodiversiteit en we kennen de biodiversiteit in ons beheergebied.		
1A	We monitoren de biodiversiteit. Hiervoor maken we eerst een degelijk monitoringsplan.	2020: Onderzoek door Naturalis: <i>De nulsituatie van biodiversiteit in het werkgebied van Hoogheemraadschap van Rijnland: inzichten en handelingsperspectief ter verbetering van biodiversiteit op basis van monitoring van bestuivers en vegetatie in AWZI-terreinen en analyse van waterplanten</i>. Zie view (universiteitleiden.nl) September 2022: Raamwerk Biodiversiteit; Indicatoren voor biodiversiteitsherstel bij de waterschappen door Naturalis Biodiversity Center, Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) en Schuttelaar & Partners. Zie: rapport-raamwerk-biodiversiteit.pdf (samenvoerbiodiversiteit.nl) Deze rapportage is de basis voor alle waterschappen om te komen tot een Rijnlands monitoringsplan.	
1B	We trainen onze mensen over biodiversiteit.	Er zijn 5 trainingen gegeven 'Beleef Biodiversiteit'. In 2024 volgen nieuwe trainingen.	
1C	We richten een Kenniscentrum Biodiversiteit op.	April 2021: Oprichting van een intern digitaal Kenniscentrum Kenniscentrum biodiversiteit (sharepoint.com)	
2	Principe: We borgen biodiversiteit in onze beleidsstukken en investeren in het versterken van de biodiversiteit in en rondom onze watersystemen, gebouwen en terreinen via inrichting en beheer		
2A	We borgen behouden, beschermen en versterken in ons beleid en in de uitvoering van plannen, projecten en beheer en onderhoud.	De Waterschapsverordening is aangevuld met natuurinclusieve regels: Klimaatregels - Hoogheemraadschap van Rijnland Biodiversiteit is ondergebracht in Rijnlandse werkprocessen zoals kredietvoorstellen en stappenplannen. Vanuit een Watergebiedsplan zijn 3 meter brede bloemrijke oevers gerealiseerd in de Hondsdijkse- en Lagenwaardsepolders te Koudekerk a/d Rijn.	

2B	We beoordelen onze gebouwen op kansen voor biodiversiteit.	De entree van het kantoorgebouw is voorzien van bloemenbakken. De inrichting van de beplanting op en langs het parkeerterrein zal inheems en bloemrijk worden. We plaatsen bijenhôtels en nestkasten indien nuttig. Nog niet alle gebouwen zijn beoordeeld.	
2C	We maken meer bloemrijke dijken	November 2022: Stip, A., Dijkhuis, E., Van Walsum, S. & Bokelaar, J. (2022). Monitoring biodiversiteit Spaarndammerdijk 2022. Rapport VS2022.24, De Vlinderstichting, Wageningen. Deze rapportage is een advies voor ander beheer om de biodiversiteit te versterken en dient als nulmeting. De komende jaren is hier aandacht voor.	
2D	We maken AWZI terreinen biodiverser.	Juni 2020: plan voor ecologische inrichting en beheer van zuiveringsterreinen vastgesteld in D&H Herinrichtingsplannen met meer ruimte voor biodiversiteit opgeleverd voor 4 AWZI terreinen waar renovaties plaats vinden. Het beheer op de terreinen is ecologisch. Met Stichting MEERgroen en Ballast Nedam wordt samengewerkt door ons AWZI terrein Aalsmeer beschikbaar te stellen als bomenhub.	
2E	We verbeteren het toezicht op de uitvoering van beheerwerkzaamheden.	Ecologisch maaibeheer en onderhoud aan de beplantingen staan op de eerste plek. Nog onvoldoende toezichthouders kunnen vinden. Komend jaar meer FTE beschikbaar.	
2F	We passen duurzaam bouwen met natuur-concepten toe als dat kan.	Er is een beeldenboek opgesteld om de uitvoering van Natuurinclusief bouwen te ondersteunen. Bij het traject Rijnland Circulair is dit onder de aandacht gebracht.	
3	Principe: We werken samen met partners aan de biodiversiteit in onze leefomgeving en zijn alert op meekoppelkansen ten aanzien van verbinden en ontsnipperen		
3A	We werken samen met andere waterschappen. En we delen kennis.	Binnen het landelijke Team Biodiversiteit van alle waterschappen onder voorzitterschap van Rijnland is gewerkt aan een monitoringsbeleid en een Manifest Blauw Groen Netwerk Standpunten folder 2020 (uvw.nl) . Ook er is input geleverd voor het position paper van de Unie van Waterschappen.	

		Er wordt een bijdrage geleverd aan Agenda Natuurinclusief van IPO, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschappen NL. deze is nu in versie 2.0 in uitvoering door LNV	
3B	Ons blauwe netwerk gaat fungeren als een aanvulling op het Natuurnetwerk Nederland.	Concept visie in de vorm van een blauw groen netwerk kaart van Rijnland.	
3C	We verkennen de mogelijkheden om een interactieve kaart te maken om zo kansen te signaleren.	In navolging op actie 3B	
3D	We zoeken de koppeling van biodiversiteitsherstel in de inspiratiepolders waterkwaliteit uit het programma landbouw.	In vijf landbouwpolders wordt samen met de agrarische sectoren gewerkt aan verbetering van de waterkwaliteit en ecologie met waar mogelijk een plus op biodiversiteitsherstel. In Samenwerking met coöperatie de Groene klaver is 3 km bloemrijke oevers aangelegd.	
3E	We onderzoeken of we samen met provincies en gemeenten een regionale biodiversiteitsstrategie kunnen opstellen.	De samenwerking met verschillende partijen (Provincie, Rijkswaterstaat, Gemeente, Naturalis, Nationaal Park Hollandse Duinen, groene cirkel bijenlandschap) is opgestart om het blauw groene netwerk nader vorm te kunnen geven. Hiermee dragen we bij aan het herstellen van leefgebieden en verbindingroutes voor bijvoorbeeld onze Tiny 5. We verkennen mogelijkheden binnen Rijnland hoe we herstel biodiversiteit kunnen opnemen in SSA's (strategische samenwerkingsagenda's) met de gemeenten.	
4	Principe: We communiceren over biodiversiteit op alle plaatsen waar deze vanuit onze kerntaken zichtbaar is voor de omgeving. Daarbij maken we gebruik van herkenbare plant- en diersoorten)		
4A	We maken de Tiny 5 herkenbaar	WBP6 film over biodiversiteit en Rijnland algemeen en 5 filmpjes over tiny 5 naar concept TV serie Binnenste Buiten. Deze zijn verspreid via social media en staan op: Kenniscentrum biodiversiteit (sharepoint.com) Maandelijks columns op intranet (Stuifmail genaamd) Vergaderzalen hebben naam van tiny 5 soort.	
4B	We nemen een Podcastserie op over biodiversiteit in voorbeelden van ons dagelijks werk.	De podcast serie Water Leeft! is verspreid via social media. Zie Podcast Water Leeft! (rijnland.net)	

4C	We nemen een vlog op over natuurvriendelijke oevers.	Er volgt een actie om natuurvriendelijke oevers onder de aandacht te brengen.	
4D	We nemen een vlog op over biodiversiteit op zuiveringsterreinen.	Over Nieuwe Wetering is een filmpje gemaakt met ook aandacht voor biodiversiteit.	

In deze grafiek uit WBP6 het doelbereik waar in de effectenmonitor nader over geïnformeerd zal worden